

3 D O M A M O D E R N E

DANI ARHITEKTURE 2024

VILA PRENDIĆ, DEČIJI DOM I DOM VOJSKE

Dom vila Prendić, Beograd
arhitekta Milan Zloković,
autor Aleksandra Šević (BINA);

Dečiji dom, Zrenjanin
arhitekta Đorđe Tabaković,
autor Igor Kovač (DAZ)

*Trgovinsko-industrijska komora
(Dom vojske)*, inženjer Zoran Tomić,
autor Željko Popov (DAZ)

03.10

14.10

Kulturni centar Zrenjanina

DAZ BINA

Otvaranje izložbe uz koktel 3. okt.

Izlagači: Aleksandra Šević (BINA) - *Dom vila Prendić*, Beograd, arhitekta Milan Zloković; Igor Kovač (DAZ) - *Dečiji dom*, Zrenjanin, arhitekta Đorđe Tabaković; Željko Popov (DAZ) - *Trgovinsko-industrijska komora (Dom vojske)*, inženjer Zoran Tomić;

Predavanje – prezentacija konzervatorskih projekata 4. okt.
rekonstrukcije objekata moderne u Zrenjaninu pet. 18 h

Predavači: Igor Kovač d. i. a. (DAZ) i Željko Popov m. i. a. (DAZ)

Strukovna radionica – Grad po našoj meri 5. okt.

Za đake viših razreda osnovne škole sub. 10 h
Moderator: Aleksandra Jevtić d.i.a. (DAZ)

Autorsko vođenje kroz izložbu 8. okt.

Predavač: Aleksandra Šević d.i.a, konzervator, uto. 19 h
(BINA / Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda)

Tribina – Odnos rekonstrukcije kulturnih dobara 9. okt.

Moderator: Milica Kovač d. i. a. (DAZ) sre. 19 h
Gosti: Tanja Damljanović Conley (Docomomo Srbija);
Bojan Kojičić ist. umet. (Zavod za zaštitu spomenika kulture Zrenjanina);
Igor Mikitišin m. i. a. (Sfera podcast/4minde)

Predavanje – Dosadašnja iskustva adaptacije i rekonstrukcije objekata moderne i 10. okt.
savremene arhitekture u Novom Sadu iz ugla konzervatora čet. 19 h

Predavač: Katarina Maksimov d. i. a. (Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada / Društvo konzervatora Srbije)

Predavanje – Kritički pristup rekonstrukciji i adaptaciji: 11. okt.
polemična zaostavština Nikole Dobrovića pet. 19 h

Predavač: dr Marija Milinković, doc.
Univerziteta u Beogradu, Arhitektonski fakultet

Šetnja – kroz graditeljsko nasleđe Zrenjanina 12. okt.
Odjeci modernizma sub.10-12 h

Moderator: Jelka Đorđević d.i.a. (DAZ); vodiči: Vesna Karavida ist. umet (Zavod za zaštitu spomenika kulture Zrenjanina) i Bojan Kojičić ist. umet. (Zavod za zaštitu spomenika kulture Zrenjanina)

Strukovna radionica – Grad po našoj meri 12. okt.

Za građanstvo sub.12-14 h
Moderator: Aleksandra Jevtić d.i.a. (DAZ)

Zatvaranje izložbe 14. okt.

Koktel sa dodelom nagrada fotokonkursa pon. 19 h
i zahvalnica učesnicima i prijateljima
Dana arhitekture

ARHITEKTE TRI DOMA

Milan Zloković (Trst, 1898 – Beograd, 1965)

Završivši u Trstu nemačku osnovnu školu i Realschule 1915. godine otpočinje studije inženjerstva na Višoj tehničkoj školi u Gracu (Austrija). Zbog mobilizacije u vojsku prekida studije. Nakon završetka rata, 1919. godine dolazi u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca gde nastavlja studije arhitekture u Beogradu. Diplomirao je na Odseku za arhitekturu Tehničkog fakulteta Univerziteta u Beogradu 1921. godine. Po diplomiranju 1922-23. godine odlazi u Pariz kao nosilac stipendije francuske vlade, a kasnije kao stipendista Ministarstva prosvete (obrazovanja) KSHS. U Parizu studira u *École Nationale Supérieure des Beaux-Arts* i redovno pohađa kurseve crtanja na Académie de la Grande Chaumière. Nakon povratka u Beograd 1923. godine počinje da radi kao asistent na Odseku za arhitekturu na Tehničkom fakultetu (kasnije Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu).

Jedan je od osnivača Grupe arhitekata modernog pravca (GAMP) u Beogradu 1928. godine koja je značajno doprinela uspostavljanju diskursa moderne arhitekture u Srbiji.

U periodu od 1952-54. godine je bio dekan Arhitektonskog fakulteta, a njegova akademska karijera neprekinuto je trajala sve do smrti. Pored rada na Arhitektonskom fakultetu, do početka Drugog svetskog rata aktivno se bavi praksom u sopstvenom arhitektonskom studiju. Nastavlja da učestvuje na arhitektonskim konkursima u periodu 1960-65. godine, realizuje dva izuzetno značajna projekta sa primenom modularne koordinacije. Učestvovao je na brojnim arhitektonskim konkursima i osvojio je oko 20 nagrada i 16 otkupa. U privatnoj praksi Zloković je realizovao oko 40 objekata – od privatnih kuća i vila do javnih zgrada.

Dobitnik je Sedmojulske nagrade Republike Srbije za životno delo 1963. godine. Milan Zloković je preminuo 1965. godine u Beogradu.

Đorđe Tabaković, (Arad, 1897 – Novi Sad, 1971)

Najveće je ime novosadske moderne arhitekture. Pripada plejadi prvih srpskih arhitekata koji su prihvatili moderni internacionalni stil unutar koga će ostvariti svoj individualni arhitektonski izraz. Rođen u Aradu, gde je završio osnovnu školu i gimnaziju. Započinje studije arhitekture u Budimpešti, a zbog izbijanja rata, studije arhitekture okončava na Arhitektonskom odseku Tehničkog fakulteta u Beogradu 1922. Naredne dve godine provodi u Beogradu, kao arhitektonski pripravnik. U periodu 1923 - 1924. Tabaković boravi u Parizu, u ateljeu arhitekata Eduarda Andrea i Žaka Mišela. U vremenu 1925 - 1928. radi kod oca u Aradu učestvujući u razradi projekata. Od 1928. porodica se seli u Novi Sad gde će provesti čitav svoj radni vek.

U velikom i kvalitetnom arhitektonskom opusu, ostvarenom uglavnom u Novom Sadu i na području Vojvodine, Tabaković će stvoriti neka od najlepših dela srpske moderne međuratne arhitekture.

Zoran Tomić, (Pančevo, 1891 – Pančevo, 1967)

Studije građevine završio je u Budimpešti 1913. godine, na Tehničkom fakultetu. Pošto je u roku završio studije građevine, proveo je godinu dana na poslovima mostogradnje u Budimpešti (što je bila tadašnja obaveza svakog diplomiranog inženjera) nakon čega se vraća u Pančevo i tamo se, kao jedini inženjer u to vreme u gradu, zapošljava u državnoj službi. Nakon odlaska iz državne službe zajedno sa rođenim bratom Borivojem Tomićem koji je završio arhitekturu na Tehničkom fakultetu Univerziteta u Beogradu osniva preduzeće pod nazivom *Braća Tomić*. Borivoj Tomić je diplomirao na Arhitektonskom odseku u istom periodu kada i poznati arhitekta Đorđe Tabaković.

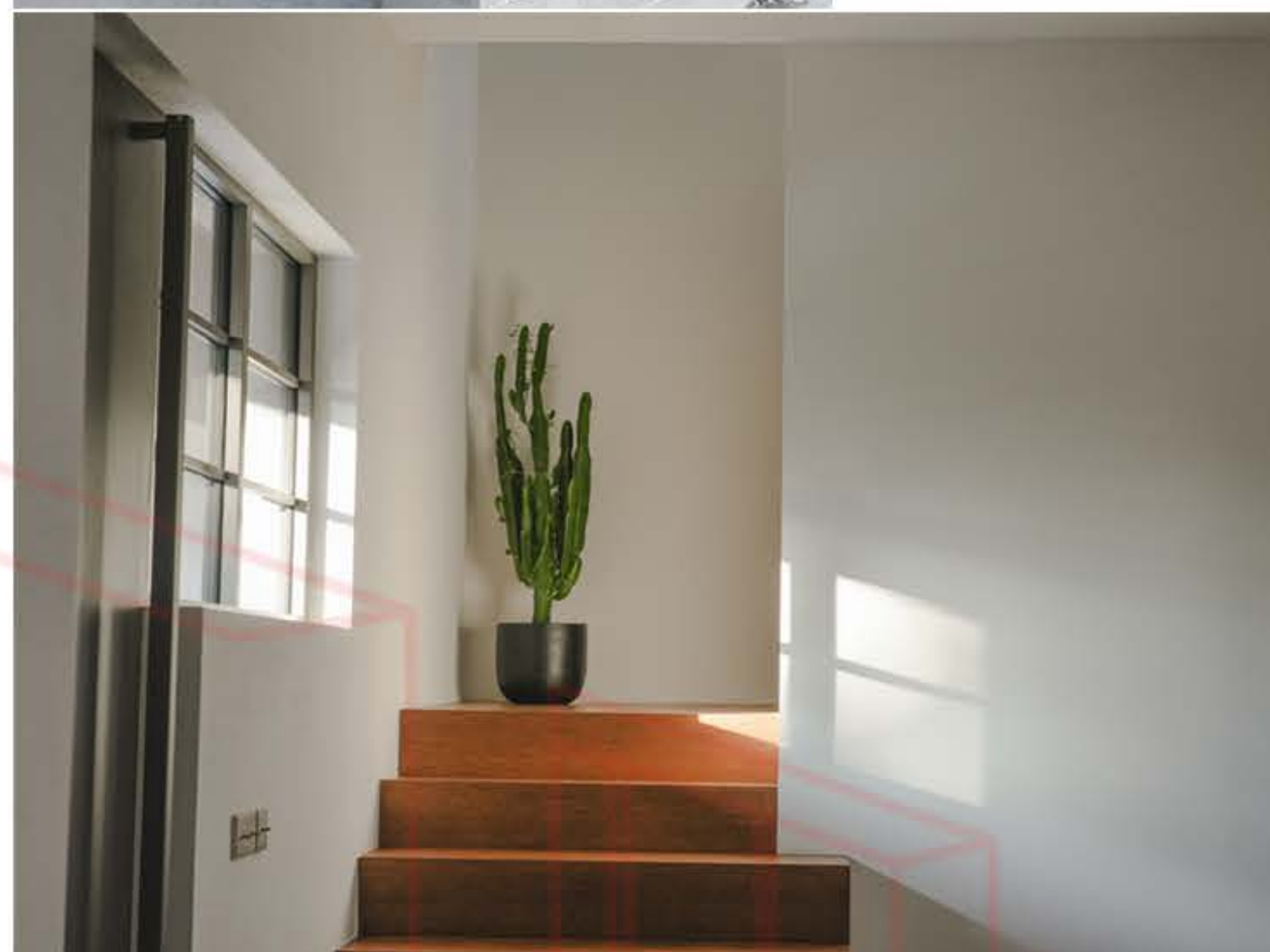
VILA PRENDIĆ

Arhitekta: **Milan Zloković**

Autor: **Aleksandra Šević**, dipl. inž. arh.

Vila Prendić izgrađena 1932-33. godine značajno je autorsko ostvarenje istaknutog arhitekta Milana Zlokovića, projektovana za bračni par Prendić. Ubraja se u najreprezentativnije primere modernizma u Beogradu u kome je konsekventno sproveden koncept arhitekture modernističkog pokreta sa purističkom obradom fasada, organizacijom kompaktnog prostora i stroge funkcionalnosti osnove.

Zlokovićev projekat vile sublimira redak i istinski modernistički duh, dosledno i beskompromisno ostvarujući koncept unutrašnjeg prostora zasnovanog na funkcionalnosti primerenoj porodičnoj strukturi i životnom stilu korisnika. Modernizam vile nije bio rezultat pomodnosti već upućenosti u najvrednije ideje u arhitekturi Evrope tog vremena.

digitalni katalog

Potpuni preokret u koncepciji plana i shvatanju funkcije ukazuje na duboko razumevanje modernosti. U vili je sublimiran autentičan modernistički duh, koji beogradsku arhitekturu približava evropskim uzorima.

Skoro vek posle izgradnje, pojavila se porodica koja je prepoznala lepotu ove kuće i spremno se prihvatila izazova njene rekonstrukcije, prepoznajući i prihvatajući vrednosti i kvalitete ovako oblikovanog stambenog prostora, sa namerom da ga pretvori u svoj budući dom.

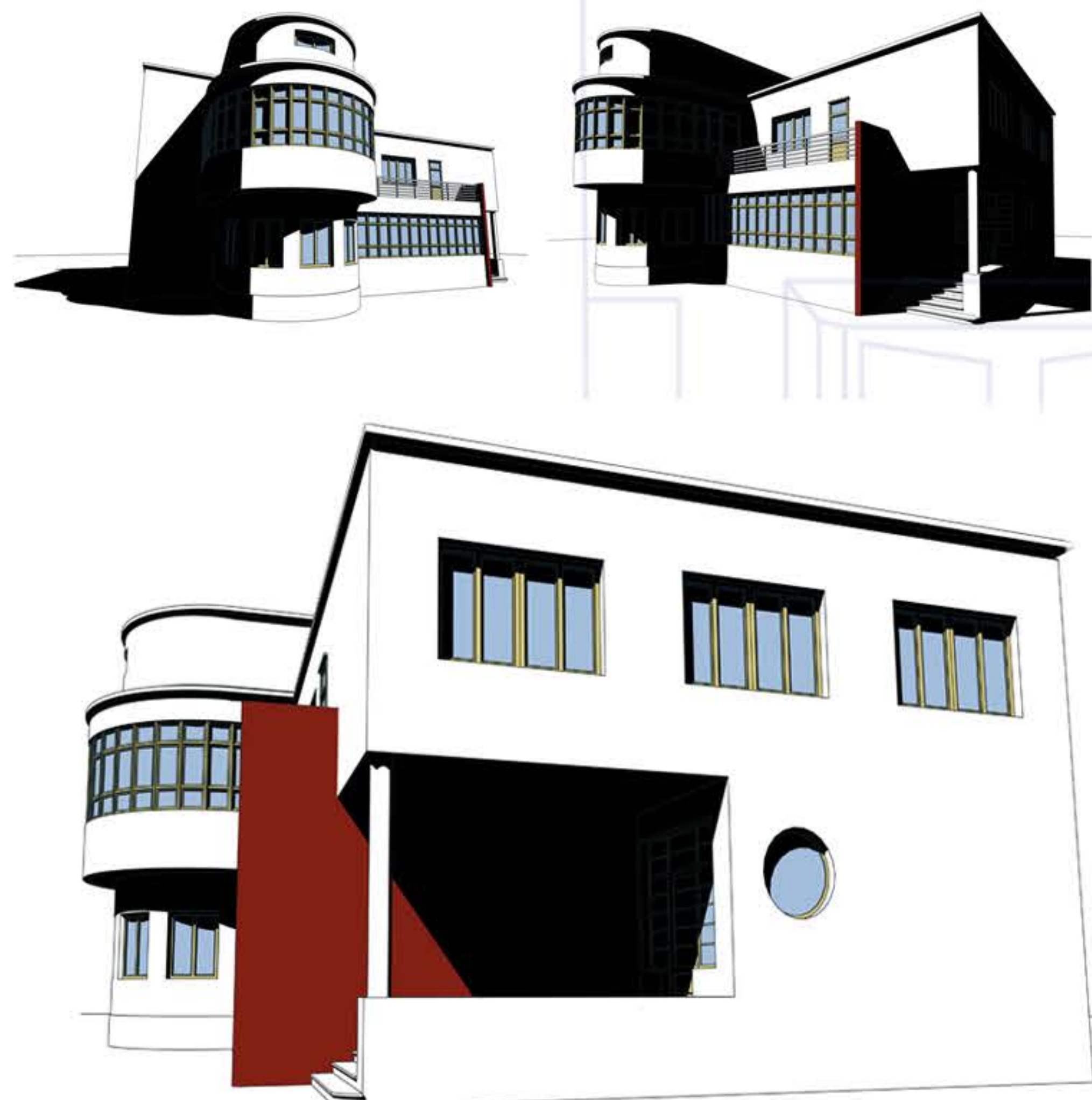
U Vili Prendić ne postoji ni jedan suvišan deo, cela kuća je funkcionalno koncipirana bez neekonomičnog rasipanja prostora i razvijanja spoljašnjeg kubusa, postignut je luksuzan unutrašnji stambeni prostor visoke reprezentativnosti. Nije samo stilska bezornamentalnost značila da se vila Prendić razlikovala od do tada građenih, već je potpuni preokret u koncepciji plana i shvatanju funkcije ono što je ukazivalo na duboko razumevanje modernosti. Koliko je bila suštinski moderna kada je projektovana i izgradjena, toliko je rekonstruisana ostala univerzalno moderna u svom izvornom okruženju.

DEČIJI DOM

Arhitekta: **Đorđe Tabaković**

Autor: **Igor Kovač**, dipl. inž. arh.

Dečji dom arhitekta Đorđa Tabakovića (Arad 1897 – Novi Sad 1971), danas zgrada odeljenja Ministarstva prosvete, sagrađen je 1935. godine u Petrovgradu, današnjem Zrenjaninu kao jedan od nekolicine predstavnika modernizma. U prvom redu, objekat je imao funkciju dečjeg skloništa koje je primalo napuštenu decu i siročad od 3 do 14 godina na celokupnu opskrbu i vaspitanje. U isto vreme u zgradi je bilo smešteno i dečje obdanište za prihvatanje dece iz siromašnih porodica koje nisu bile u stanju da pruže deci kvalitetnu ishranu i potreban nadzor. Lokacija je smeštena na rubu parka u zaleđu Županijske palate. Objekat formalno jeste deo desnog fronta Ulice dr Miroslava Tirša, ali je neobična konfiguracija terena zaslužna za njegovu izuzetno lošu sagledljivost sa ulice, tako da položaj Doma na parceli asocira više na paviljonska rešenja luksuznih vila za stanovanje, zaklonjenih od radoznalih pogleda prolaznika i okruženih visokim rastinjem, nego na državnu ustanovu.

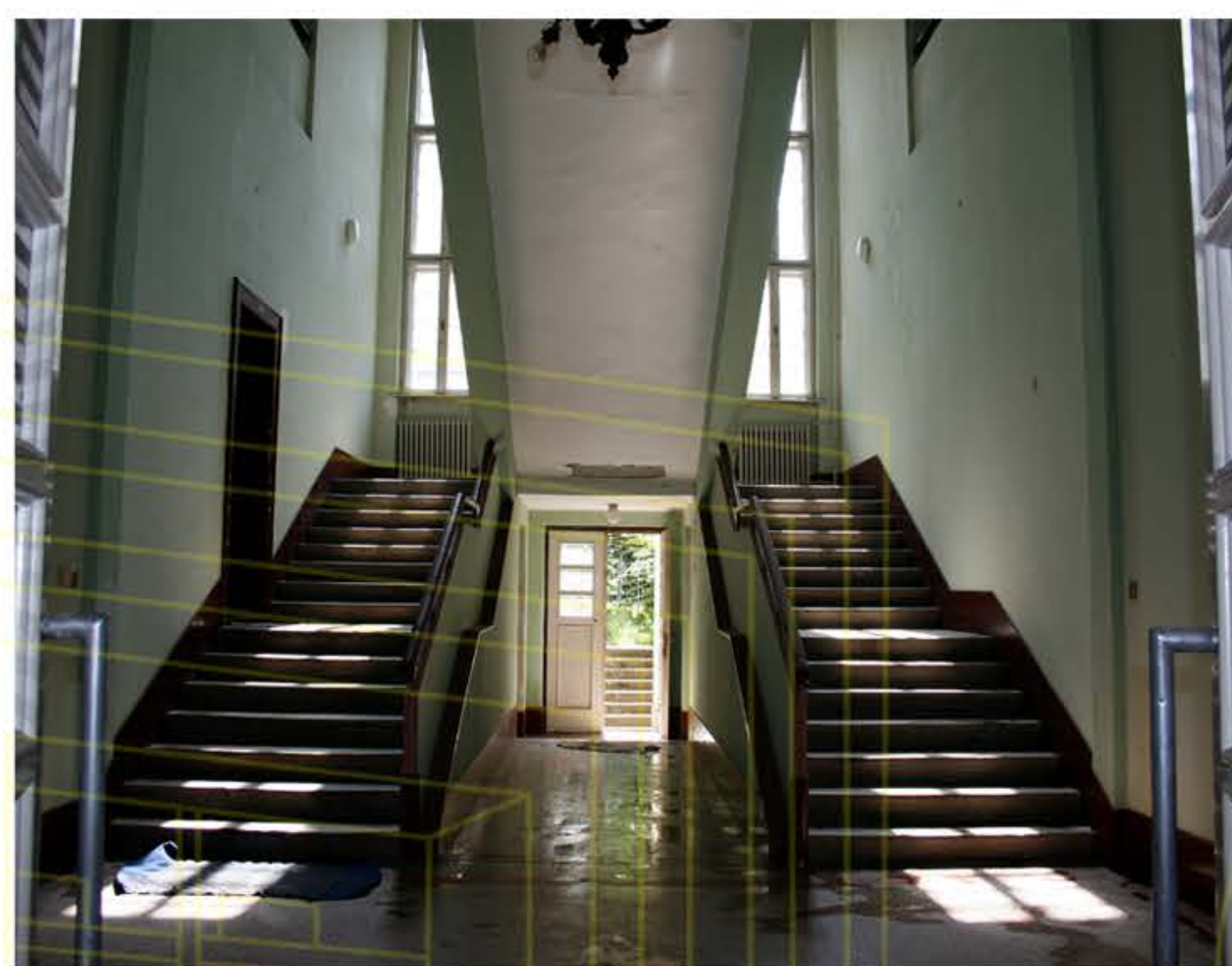
Dečji dom je koncipiran kao jednospratna slobodnostojeća građevina, razuđene osnove i razigranih volumena, oblika paralelopipeda i valjka koji se prepliću na način da odaju više skulpturalni nego arhitektonski izgled objektu. Objekat je bočnom stranom postavljen u pravcu ulične regulacije sa naglašenim ulaznim tremom iz dvorišta. U prizemlju se iz malog predsoblja ulazi u prostrani hol iz kog je izvedeno drveno stepenište koje vodi na sprat. Prostor je krajnje funkcionalan: Glavni akcenat prizemlja je prostrana trpezarija, smeštena u erkeru, koja komunicira sa sobom za igru sa jedne, i poprilično malom prostorijom namenjenom kuhinji, sa druge strane. Trpezarija i soba za igru su najprostraniji i najbolje osvetljeni prostori prizemlja. Sa suprotne strane hola je smešteno više malih prostorija: kupatilo, soba za presvačenje, kancelarija. Sprat takođe nije opterećen prevelikim razuđivanjem prostora. Arhitekta je etažu rezervisao za tri spavaće sobe (od kojih je najprostranija u erkeru), ostavu, sobu za bolesnu decu i terasu.

DOM VOJSKE

Projektant: inženjer **Zoran Tomić**

Autor: **Željko Popov**, mas. inž. arh.

Trgovinsko - industrijska komora (današnji Dom vojske) je sazidana 1936. na parceli koja je dve godine ranije formirana u okviru gradskog parka u naselju „Mala Amerika“ koje se naslanja na najuže gradsko jezgro. Komora je tako sredinom tridesetih godina prošlog veka dobila svoje sedište u blizini najužeg centra grada, na rubu najstarijeg gradskog parka koji datira iz 1834. godine kada je varoški apotekar Franja Plank otvorio svoje imanje sa baštom i dao ga na korišćenje građanima. Trgovinsko-industrijska komora, današnji Dom vojske, sagrađena je kao slobodnostojeći spratni objekat modernističke stilske orijentacije. Autorstvo nad objektom je dugo vremena pripisivano arhitekti Đorđu Tabakoviću i tek su novija istraživanja ukazala na činjenicu da je Tabaković uradio idejni projekat, od koga se iz nama nepoznatih razloga u poslednji čas odustalo, i posao bio poveren pančevačkom inženjeru Zoranu Tomiću.

Trgovinsko industrijska komora je od perioda kada je izgrađena do decembra 1948. godine bila u njenom vlasništvu. Od decembra 1948. postaje *Opštenarodna imovina* kojom upravlja *Uprava državne bezbednosti za srez Tamiški i Begejski*. Maja 1959. godine pravo upravljanja dobija *Komanda garnizona u Zrenjaninu*, što je ostalo i do danas, samo kao Vojska Srbije.

Danas je objekat Komore u veoma zapuštenom stanju. Kako je reč o značajnom ostvarenju moderne arhitekture, bilo je neophodno da se sagleda i analizira njegovo stanje kako bi se definisali pravci buduće tehničke zaštite, revitalizacije i prenamene funkcije ovog objekta.

AUTORI IZLOŽBE

O BINI

Beogradska internacionalna nedelja arhitekture (BINA) je festival koji podstiče i promovise interkulturalni dijalog, transnacionalnu saradnju i mobilnost u oblasti arhitekture.

BINA festival se od samog početka uspostavio kao široka platforma za posmatranje i promišljanje urbanog prostora, sa posebnim fokusom na uključivanje najšire moguće publike (od profesionalaca i studenata do dece) u procese koji se odnose na promenu i unapređenje životne sredine. Festival je od svog osnivanja 2006. godine predstavio veliki broj stručnjaka i kreativaca, omogućio bogatu razmenu ideja i iskustava i povezoo dinamične prakse Srbije i Evrope.

O DAZ-U

Društvo arhitekata Zrenjanina, DAZ, je osnovano 1998.godine kao strukovna organizacija čiji je cilj razvijanje i afirmacija arhitekture, urbanizma i kulture na prostoru Zrenjanina, očuvanje graditeljskog nasleđa i zaštita životne sredine, etički i u skladu sa principima arhitektonskog poziva. Prvi članovi društva su bili arhitekti Živorad Berbakov, Milorad Berbakov, Tibor Bence, Ratko Poznatov, Petar Fa, Spasoje Krunić, Miodrag Mošorinski, Brane Tašin. DAZ danas ima 40 članova. Društvo arhitekata Zrenjanina danas svoje ciljeve ostvaruje kroz strukovna predavanja, izložbe, radionice, umrežavanje i razmenu programa sa drugim arhitektonskim udruženjima. Prošle godine je Društvo arhitekata Zrenjanina nagrađeno od strane Saveza inženjera i tehničara Srbije značajnim priznanjem – *Poveljom za najbolju inženjersko-tehničku organizaciju Srbije za 2023.god.*

Aleksandra Šević, diplomirala na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu 1989. godine, od 2003. radi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture grada Beograda kao arhitekta viši konzervator. Autorka je i koautorka više projekata iz oblasti zaštite kulturnog nasleđa, bavi se konzervatorskim nadzorom rekonstrukcije, revitalizacije, restauracije i konzervacije spomenika kulture i objekata pod zaštitom.

Objavljivala u stručno-naučnom časopisu Nasleđe. Promoviše kulturno nasleđe kroz različite programe koje sprovode Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, gradske institucije i strukovna udruženja

Igor Kovač, diplomirao 2006. godine na Univerzitetu u Novom Sadu, na Fakultet Tehničkih Nauka – departmanu za arhitekturu. Od 2008. zaposlen u Zavodu za zaštitu spomenika kulture Zrenjanin, a od 2015.god. u studiju *ARCHI BOX*. Od 2022.god. osnivač firme *URBAN CUBE* koja se bavi izvođenjem radova u građevinarstvu.

Željko Popov, diplomirao 2010. godine na Univerzitetu u Novom Sadu, na Fakultet Tehničkih Nauka – departmanu za arhitekturu. Kao nastavnik u Elektrotehničkoj i građevinskoj školi *Nikola Tesla* Zrenjanin radio u periodu 2008-2009. godine. Od 2010-2013. godine radi u projektnom birou *Art projekt* - Zrenjanin kao projektant, a 2013-2016. godine u JP "Direkcija za izgradnju i uređenje grada" Zrenjanin, kao urbanista. U Gradskoj Upravi Grada Zrenjanina, radi 2016-2017. godine, na poslovima objedinjene procedure. Od 2017. godine radi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture Zrenjanin kao arhitekta-konzervator.

OVOGODIŠNJA TEMA

Moderna kao stil u arhitekturi se odlikuje primenom primarno pojednostavljene forme i odsustvom dekoracije. Četrdesetih godina XX veka, građevine nastale kao proizvod minimalističkih i funkcionalnih tendencija se javljaju u celom svetu ujedinjene u internacionalni stil. Smatra se da se modernizam razvijao od oko 1918 – 1975. god. i da se ova arhitektura zasnivala na novoj metodi stvaranja čiji je glavni moto bio *forma sledi funkciju*. Modernizam je bio reakcija na pređašnje stilove kao što su neoklasicizam i eklekticizam. Zgrade su projektovane da budu praktične i funkcionalne, bez suvišne dekoracije. Fokus je bio na jednostavnim, čistim linijama i oblicima, bez tradicionalnih ornamenta i ukrasa. Karakteristična je upotreba betona, čelika i stakla, koji su omogućili gradnju većih, svetlijih i otvorenijih prostora, što tradicionalni materijali nisu omogućavali. Dizajn se oslanjao na jednostavne geometrijske oblike poput kvadrata i pravougaonika, a zgrade su imale minimalistički pristup sa čistim fasadama i odsustvom ukrasa. Arhitektura moderne u Srbiji je imala svoje specifičnosti, ali se značajno oslanjala na globalne tokove modernizma. Jednostavne forme, upotreba novih materijala, funkcionalnost, mešavina sa tradicionalnim elementima su karakteristike srpskog modernizma. Dragiša Brašovan, Nikola Dobrović, Milan Zloković, Bogdan Nestorović, Jovan K. Ranković, Ivo Kurtović su arhitekti toga vremena.

SARADNJA DAZ/BINA

U vreme kada smo suočeni sa neophodnošću osnaživanja arhitektonske struke na svim poljima, kao u pogledu kvaliteta projekta, izvođenja, tako i u pogledu očuvanja i oživljavanja baštine, verujemo da je naše povezivanje i umrežavanje, deljenje iskustava i znanja ono što nam u velikoj meri olakšava izazove sa kojima smo suočeni.

Manifestacije poput Dana arhitekture Zrenjanina i Beogradska internacionalna nedelja arhitekture (BINA) prilika su da se arhitektura približi najširoj publici, kao i da se kolege sretnu, razmene ideje i iskustva. To su takođe prilike i za inicjative i pokretanje novih projekata. Kroz ove dve manifestacije, uz podršku Društva arhitekata Zrenjanina i Društva arhitekta Beograda, Kulturnog centra Zrenjanina i Kulturnog centra Beograda već više od deset godina neguju saradnju u vidu zajedničke organizacije i razmene programa. Ove godine u fokusu naše pažnje je očuvanje baštine iz perioda modernizma: kako je valorizujemo, kako joj pristupamo, kako i da li realizujemo njenu rekonstrukciju. Zajednički osmišljena izložba *Tri doma moderne* koja se održava u okviru ovogodišnjih Dana arhitekture Zrenjanina verujemo da će pokrenuti neke važne teme i postaviti možda i neprijatna pitanja iz ove oblasti, ali istovremeno i predstaviti neke od pozitivnih primera i rešenja, koja u našoj često sumornoj stvarnosti daju pozitivne impulse i pokazuju da su (mala) čuda moguća.

TRI DOMA MODERNE - VILA PRENDIĆ, DEČIJI DOM I DOM VOJSKE;
Dani arhitekture Zrenjanin 2024. DAZ i BINA
Izdavač: Kulturni centar Zrenjanina
Narodne omladine 1, 23000 Zrenjanin
Telefon: 023566712
Za izdavača: Goran Marinković

Prelom i dizajn: Andrea Čorba Bakić, Viktorija Petrović, Anja Stajić i Ivana Janošev
Štampa: *Dignet*, Zrenjanin
Tiraž: 100
Zrenjanin, 2024.

xella

KNAUF

KNAUF INSULATION

KNAUF CEILING
Solutions

dom design

BMT LUX
INVEST

M
RAZVOJ

M
TRADE

J.S.
ENDING
LEVEL RECONSTRUCTION

KL3P
KULTURNI LEHTAP
SREBARNICA

DTL
PerSu

DIGNET

prijatelji događaja